

Yrkande

2023-11-17

KS 2023-11-22

Ärende 14

SLK-2023-00407

Yrkande angående - Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Tillstyrker motionen i enlighet med beslutet i nämnden för demokrati- och medborgarservice samt förslaget till beslut i tjänsteutlåtandet från nämnden för Intraservice.

Yrkandet:

Vi är positiva till att både nämnden för demokrati- och medborgarservice och Intraservice ställer sig bakom Sverigedemokraternas förslag om att en utredning ska initieras för att utreda möjligheten att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-10-19

Ärendenummer SLK-2023-00407

Handläggare

Anna-Carin Jansson

Telefon: 031-368 06 27

E-post: anna-carin.jansson@stadshuset.goteborg.se

Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig

Motionen

Rasmus Ragnarsson (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen eller annan berörd nämnd får i uppdrag att utreda möjligheten att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgängliga för forskare och allmänhet.

Göteborgs Stad genomför varje år mängder med befolkningsundersökningar, konstaterar motionären som menar att den enkätdata som staden samlar in efter att ha ställt frågor till invånarna inte utnyttjas fullt ut. Undersökningsuppslagen är många och skiftade och insamlade enkätdata skulle därför kunna användas till mycket mer efter att förvaltningen extraherat den information den behöver för sina syften.

Två faktorer som motionären lyfter som tänkbara hinder för ett mer effektivt användande av insamlade enkätdata är tidsbrist och brist på kompetens i staden. Motionären vill därför att enkätdata blir tillgänglig för vem som helst att fritt ladda ner. Detta skulle enligt motionen möjliggöra kreativa analyser och intressanta samband.

I motionen hänvisas till organisationen Svensk Nationell Datatjänst (SND) som arbetar för att skapa möjligheter för forskare att beskriva, dela och återanvända forskningsdata. I första hand vill motionären att stadens möjlighet att bygga upp en egen infrastruktur för tillgängliggörandet av enkätdata utreds. Alternativt undersöka om befintliga forskningsinfrastrukturer, som SND, skulle vilja ta emot och tillgängliggöra data som staden samlat in.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till Nämnden för demokrati och medborgarservice, stadsbyggnadsnämnden och Nämnden för Intraservice.

Remissinstansernas svar är sammanställda i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Nämnden för demokrati och medborgarservice	Tillstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget	Nämnden anser att motionen ligger i linje med stadens policy för digitalisering och IT och är relevant utifrån ett serviceperspektiv. Idag saknas en

	yttrande. Yrkande V, S och MP	gemensam lagrings- och publiceringsplats för enkätdata i staden då det är varje nämnd eller styrelse som äger och kontrollerar sin data. Nämnden ser därför gärna att den frågan inkluderas i utredningen. Likaså gemensamma riktlinjer och processer för insamlandet av befolkningsdata, exempelvis gemensam standard för bakgrundsparmetrar.
Stadsbyggnadsnämnden	Anses besvarad Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Reservation SD	Nämnden konstaterar att förvaltningen redan idag arbetar utifrån gällande lagstiftning kring det offentliga tillgänglighöjandet av data och Göteborgs Stads policy på området. Det handlar om att tillhandahålla data på korrekt nivå utifrån syfte och ändamål i förfrågan samt tillhandahålla ett sammanhang för att den ska bli förståelig. Vid ett strukturerat tillgänglighöjande av data via en öppen portal menar nämnden att det krävs en struktur för en kvalitetsdeklaration.
Nämnden för Intraservice	Tar ej ställning till motionen. Omröstning Protokollsanteckning S, MP och V Protokollsanteckning L	Protokollsanteckning S, MP, V: Intracservice och Demokrati och medborgarservice samarbetar kring frågan om öppen data. Demokrati och medborgarservice är ansvarig för öppen data och den digitala plattformen. Det är därför denna nämnd som tillsammans med kommunledningen kan bedöma nyttan av tjänsten ställt i förhållande till lämpligheten och tillgängliga resurser. Intracservice uppdrag handlar om att efter beställning tillhandahålla tekniska resurser för genomförande av uppdraget.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Nämnderna utgår från att genomförandet av motionens förslag skulle innebära ekonomiska konsekvenser för Göteborgs Stad men menar att det är svårt att bedöma omfattningen innan en utredning är genomförd. Å ena sidan kommer det krävas investeringar i bland annat infrastruktur, tekniska plattformar och personella resurser för datahantering och underhåll. Å den andra sidan skulle tillgängliggörandet av information kunna innebära att ett ekonomiskt värde skapas genom till exempel innovation, utveckling av nya produkter och effektivisering av processer.

Bedömning ur ekologisk dimension

Nämnden för demokrati och medborgarservice anser att en öppna enkätdata skulle kunna bidra till att skapa möjligheter för invånare, forskare, organisationer och företag att stödja Göteborgs Stads arbete med att uppfylla olika hållbarhetsmål. Datan skulle till exempel kunna användas för att mäta och övervaka olika hållbarhetsindikatorer, bland annat inom områden som vad vi konsumerar, hur vi reser till jobbet eller hur vi sopsorterar.

Bedömning ur social dimension

Nämnden för demokrati- och medborgarservice ser en framtida tillgång till öppna enkätdata som en möjlighet för medborgare att engagera sig i samhällsfrågor och att granska och utvärdera hur resurser används. Likaså skulle en analys av öppna enkätdata kunna underlätta utvärdering av ojämlikheter och skapa förutsättningar för bättre resursfördelning och planering, menar nämnden.

I remissvaren lyfts samtidigt vikten av att ha processer på plats för att minimera riskerna för att känsliga bakgrundsdata följer med vid en publicering. I de större befolkningsundersökningarna som genomförs av externa aktörer är dataleveranserna oftast anonymiserade som standard. I undersökningar där datainsamlingen sker av verksamheterna själva är det extra viktigt att processer och riktlinjer är på plats.

Stadsledningskontorets kommentar

Motionens innehåll kan till delar sägas ingå i det digitaliseringsarbete Göteborg Stad bedriver sedan flera år tillbaka, där Göteborgs Stads plan för digitalisering 2023-2026 är en utgångspunkt. Särskilt till de delar av arbetet som är kopplat till lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörandet av data (den s k öppna datalagen).

Lagen syftar till att främja den offentliga sektorns tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data. Med data avses information i digitalt format oberoende av medium. Lagen infördes i syfte att implementera EU:s direktiv 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Offentliga myndigheter ska således främjas att tillgängliggöra mer data för vidareutnyttjande av andra aktörer – dock ska tillgängliggörandet endast ske då krav i lagen är uppfyllda. De krav som gäller vid tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande följer av 2 kap. och rör bland annat säkerhet och att skydd av personuppgifter, formkrav samt villkor för vidareutnyttjande. Tillgängliggörande ska ske i den utsträckning som krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas, samt under förutsättning att tillgängliggörandet inte innebär risker för Sveriges säkerhet. Göteborgs Stad hanterar idag en mängd olika sorters data som också inhämtas från olika källor. Kvantitativa underlag och data är en bred benämning som när

det handlar om data om befolkningen grovt kan delas in i 1) data från register, 2) data från verksamheter och 3) data från undersökningar genom enkäter, intervjuer eller liknande.

Flertalet större befolkningsundersökningar som Göteborgs Stad använder sig av genomförs inte av staden själv utan av externa utförare som SOM-institutet, Statistiska Centralbyrån (SCB) och Folkhälsomyndigheten. Det gäller exempelvis Hälsa på lika villkor som genomförs vartannat år av Folkhälsomyndigheten och SCB:s årliga medborgarundersökning. På goteborg.se publiceras återkommande dessa och andra rapporter och sammanställningar.

Kopplat till nämnders och styrelseras kärnuppdrag genomförs också en mängd olika enkätundersökningar - och även brukarundersökningar, nöjdhetsundersökningar och andra liknande enkäter. En del av dessa utförs av externa aktörer som till exempel Socialstyrelsen och Skolinspektionen medan andra genomförs av ansvariga förvaltningar/bolag inom Göteborgs Stad.

För att statistiska analyser ska kunna göras i den form som motionären beskriver krävs rådata. Med rådata menas de ursprungliga och opresenterade datavärdena som samlats in från enkätundersökningar. Den sortens data finns idag inte publicerat som öppna data i Göteborgs öppna dataportal på goteborg.se. I de fall det är externa aktörer som utfört enkätundersökningarna är det också dessa utövare som äger rådatan och därmed beslutet om eventuell tillgängliggörandet av den. Exempelvis är det SOM-institutet, SCB och Folkhälsomyndigheten som äger rådatan i ovan nämnda befolkningsundersökningar och då det gäller undersökningar kopplade till verksamheter är det antingen Göteborgs Stad eller den externa aktör som genomfört undersökningen som är ägare.

När det gäller insamlandet och hanteringen av data som rör uppgifter om befolkningen vill stadsledningskontoret poängtera vikten av informerat samtycke som är en grundläggande forskningsetisk princip. Med informerat samtycke avses att personer som medverkar i exempelvis intervjuer eller enkäteter måste ge sitt informerade samtycke. Samtycket bygger bland annat på att deltagandet är frivilligt, det ska vara möjligt att ställa frågor om undersökningen och det ska begränsas till specifika studier eller projekt så att det är tydligt för den som tillfrågas vad hon eller han samtycker till.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor:

1. Motionen
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice handlingar 2023-08-23 § 71
3. Stadsbyggnadsnämnden handlingar 2023-08-22 § 399
4. Nämnden för Intraservice handlingar 2023-08-31 § 148

Handling 2023 nr 82

Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig

Varje år genomför Göteborgs stad mängder med befolkningsundersökningar. Staden skickar ut enkäter till stadens invånare och ställer frågor om deras attityder i en rad frågor, ofta med fokus på hur servicen i staden kan bli bättre. Tyvärr ser vi också risken att den enkätdata staden samlar in inte utnyttjas fullt ut. Av denna anledning bör staden utreda hur enkätdata kan göras mer tillgänglig för andra forskare men även för allmänheten.

Undersökningssupplagen är många och skiftande. De kan handla om hur stadens befolkning ser på delningsekonomi, om antalet idrottsplatser är jämnt fördelat i staden eller om buller i innerstaden. Resultaten i dessa undersökningar ligger ofta till grund för politiska beslut eller blir en siffra som förvaltningen återspeglar i en av sina uppföljnings- eller årsrapporter. Kort sagt lägger Göteborgs stad lägger mycket pengar på undersökningar av det här slaget varje år.

Den enkätdata som samlas in skulle däremot kunna användas till så mycket mer. När förvaltningen extraherat den information de behöver för sina syften finns det en risk att mycket data förblir oanvänd. Det finns många naturliga orsaker till det. En är förstås tidsbrist. Även om en frågeställning skulle vara intressant att undersöka utifrån den data som samlats in så är det inte säkert att den anställda tjänstepersonen har tid att undersöka frågeställningen närmare. I synnerhet inte om frågeställningen går bortom syftet med varför staden valde att genomföra undersökningen till att börja med.

En annan orsak till att enkätdata inte utnyttjas fullt ut är kompetensbrist. Det finns många avancerade statistiska metoder för att undersöka samband i enkätdata och det är inte alltid säkert att staden har den kompetensen tillgänglig. Det är av denna anledning staden ibland också samarbetar med forskare som är mycket intresserade att använda data som staden tagit fram.

Oavsett anledning så skulle den data som staden samlar in för stora belopp kunna användas mer effektivt om även andra forskare och intressenter kunde ta del av den. Vem vet vilka kreativa analyser som skulle bli resultatet om enkätdata släpptes fritt tillgänglig för vem som helst att ladda ned med ett knapptryck? Vem vet vilka intressanta samband och visualiseringar av vår stad som skulle bli resultatet?

Initiativ av detta slag är inte nya. Inom forsknings- och universitetsvärlden har man förstått hur mycket data som går till spillo och har utvecklat en infrastruktur för att lättare kunna dela med sig av den data som man lägger stora (skatte)pengar på att samla in. En av de organisationer som jobbar med att tillgängliggöra data är Svensk Nationell Datatjänst (SND). Deras uppdrag handlar om att skapa möjligheter för forskare att beskriva, dela och återanvända forskningsdata. Syftet är att använda data mer effektivt till nytta för hela samhället.

Rimligtvis borde staden kunna bygga upp en liknande infrastruktur för att göra enkätdata mer tillgänglig för andra kreativa själar. Alternativt borde staden undersöka om befintliga forskningsinfrastrukturer som SND skulle vilja ta emot och tillgängliggöra data som staden samlat in. Vi tror att det skulle vara ett utomordentligt bra sätt att analysera data och finna mönster och kopplingar som Göteborgs stad inte själva har resurserna och kunskapen att undersöka eller visualisera. Genom att göra data offentligt tillgänglig kan vi med andra ord använda den data som samlats in för skattebetalarnas pengar mer effektivt.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen eller annan berörd nämnd får i uppdrag att utreda möjligheten att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.

Rasmus Ragnarsson (SD)

Svar på remiss om motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten

§ 71, diarienummer N043-0099/23

Beslut

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker motionen från Rasmus Ragnarsson (SD), om att en utredning ska initieras för att utreda möjligheten att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2023-08-17 med bilagan Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig.

Yrkande från Emma Altenhammar (SD)

Emma Altenhammar (SD) föreslår att nämnden för demokrati och medborgarservice beslutar enligt förvaltningens förslag.

Yrkande från Karin Östring Bergman (C)

Karin Östring Bergman (C) föreslår att nämnden för demokrati och medborgarservice beslutar enligt förvaltningens förslag.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2023-08-23

Yrkande från (V) (S) (MP)

Jesper Berglund (V), Jonas Svensson (MP), Ulf Johansson (S), Mahira Mukhtarova (S) och Tove Wikehult (V) föreslår att nämnden för demokrati och medborgarservice:

- avstyrker motionen från Rasmus Ragnarsson (SD), om att en utredning ska initieras för att utreda möjligheten att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten samt
- skickar förvaltningens tjänsteutlåtande för kännedom till kommunstyrelsen.

Se bilaga 1.

Propositionsordning

Ordföranden ställer två de två yrkandena från (SD) och (C) mot yrkandet från (V) (S) (MP) och finner att nämnden för demokrati och medborgarservice har beslutat enligt förvaltningens förslag.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2023-08-29

Vid protokollet

Sekreterare

Anna Corneliusson

Ordförande

Jesper Berglund (V)

Justerande

Björn Jedvert (L)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-17

Diarienummer N043-0099/23

Handläggare

Christina Ceder

Telefon: 031-365 09 41

E-post:

christina.ceder@demokratimedborgarservice.goteborg.se

Svar på remiss om motion om att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten

Förslag till beslut

I nämnden för demokrati och medborgarservice

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker motionen från Rasmus Ragnarsson (SD), om att en utredning ska initieras för att utreda möjligheten att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Motionären förslår att en utredning ska tillsättas för att undersöka om enkätdata från befolkningsundersökningar skulle kunna göras mer tillgängliga för forskare och allmänheten.

Idag genomförs flera stora befolkningsundersökningar i Göteborgs Stad. Varje nämnd eller styrelse är ansvarig för sina undersökningar och det finns idag inga gemensamma processer eller riktlinjer för publicering av enkätdata. Förvaltningen för demokrati och medborgarservice bedömer att en utredning skulle synliggöra de mängder data som idag samlas in och visa på möjligheter för Göteborgs Stad att använda denna data som underlag för beslut eller innovation.

Förvaltningen rekommenderar att utredningen även inkluderar data som samlas in via sensorer eller genom observationsstudier som besöksdata eller nyttjandegrad samt att utredningen särskilt beaktar integritetsfrågan kopplat till informationssäkerhet då enkätdata ofta innehåller persondata.

Förvaltningen bedömer vidare att om utredningen visar att enkätdata också bör publiceras som öppna data, så ryms detta inom bastjänsten öppna data.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För att hantera och publicera enkätdata som öppna data krävs investeringar i infrastruktur och tekniska plattformar. Det kan inkludera datalagringsutrymme, molnbaserade tjänster, databashanteringssystem och webbapplikationer.

Att göra enkätdata tillgänglig för användare kan kräva kostnader för att etablera distributionskanaler och tillhandahålla sök- och hämtningstjänster. Det kan inkludera att bygga och underhålla webbportaler, API:er (Application Program Interface) och andra gränssnitt för att underlätta åtkomst till data.

Förvaltningen gör bedömningen att infrastruktur och distributionskanaler redan finns på plats och inte kräver ytterligare investeringar.

Att säkerställa att enkätdata är uppdaterad, tillförlitlig och tillgänglig kräver en kontinuerlig process för datahantering och underhåll. Det kan innebära att tillhandahålla metadata, kvalitetssäkra data, uppdatera data regelbundet och hantera fel eller inkonsekvenser i data. Förvaltningen gör bedömningen att det kommer att krävas resurser för datahantering och underhåll.

Förvaltningen bedömer att genom att arbeta med öppna data finns det möjligheter att skapa ekonomiskt värde och nytta genom innovation, utveckling av nya produkter eller tjänster, förbättrat beslutsfattande och effektivisering av processer.

Idag äger inte Göteborgs Stad all data som samlas in i de stora befolkningsundersökningarna, då samarbetspartners som Statistikmyndigheten SCB, SOM-institutet, Göteborgsregionen och Socialstyrelsen är insamlare. Dock kan vi begära tillgång till datamängderna oftast utan extra kostnad, men i undantagsfall till en mindre kostnad.

Bedömning ur ekologisk dimension

Öppna enkätdata kan inkludera miljörelaterad information om markanvändning, energi- och vattenförbrukning eller vilket uppvärmningssystem ett hus har. Genom att tillhandahålla och analysera sådana data kan man öka medvetenheten om miljöfrågor och stödja beslutsfattande för hållbarhetsåtgärder och miljöskydd.

Öppna enkätdata kan användas för att mäta och övervaka olika hållbarhetsindikatorer, exempelvis inom områden som vad vi konsumerar, hur vi reser till jobbet eller hur vi sopsorterar.

Genom att använda data som grund för beslutsfattande och implementering av hållbara lösningar kan man bidra till att minska ekologiska fotavtryck och främja hållbar utveckling.

Bedömning ur social dimension

Genom att tillhandahålla öppna enkätdata kan Göteborgs Stad öka transparensen i sin verksamhet och beslutsfattande. Det ger allmänheten möjlighet att granska och utvärdera hur resurser används, vilket främjar ansvarsskyldighet och motverkar korruption. Analys av öppna enkätdata kan det underlätta utvärdering av ojämlikheter och skapa förutsättningar för bättre resursfördelning och planering. Det kan också leda till effektivare och bättre informerade beslut som gynnar medborgarna och främjar samhällsutvecklingen.

Tillgång till öppna enkätdata ger medborgare möjlighet att förstå och engagera sig i samhällsfrågor. Det kan öka medvetenheten, underlätta samhällsdiskussioner och stödja medborgarnas deltagande i beslutsfattandet. Det gör det också möjligt för medborgare att bidra med insikter och lösningar för att lösa samhällsutmaningar då det skapas möjligheter för utveckling av nya tjänster och applikationer.

Bilaga

1. Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig

Ärendet

Nämnden för demokrati och medborgarservice ska ta ställning till en motion från Rasmus Ragnarsson (SD) om att utredning ska initieras för att göra stadens enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten. Förutom nämnden för demokrati och medborgarservice, har nämnden för Intraservice och stadsbyggnadsnämnden fått möjlighet att yttra sig.

Svar ska lämnas senast den 5 september 2023.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs stads befolkningsundersökningar

Göteborgs Stad genomför årligen flera stora befolkningsundersökningar. På övergripande stadennivå genomför Statistikmyndigheten SCB:s årligen en medborgarundersökning som Göteborg Stad deltar i. Medborgarundersökningen ger svar på hur invånarna bedömer att kommunen sköter sina verksamheter och vilket inflytande de anser sig ha på kommunala beslut.

Tillsammans med SOM-institutet (Samhälle, Opinion och Media vid Göteborgs Universitet) genomför Demokrati och medborgarservice SOM-undersökningen, i Göteborg där en betydande del av undersökningen görs i samverkan med nämnden för demokrati och medborgarservice, men också ofta med flera andra lokala aktörer som exempelvis West Pride, Göteborg & Co.

Göteborgs Stad köper även in och bearbetar data från Statistikmyndigheten SCB kopplat till befolkningsdata som olika demografiska och geografiska parametrar. Denna data publiceras av stadsledningskontoret i Göteborgs stads statistikdatabas och som öppna data. Såväl öppna data som statistik från Göteborgs stads statistikdatabas publiceras på goteborg.se.

Göteborgs Stad genomför, kopplat till nämndernas och styrelsernas kärnuppdrag, omfattande enkätundersökningar inom bland annat förskola, skola, äldreomsorg och funktionsstöd.

På förvaltnings- och bolagsnivå genomförs också brukarundersökningar, attitydundersökningar, nöjdhetsundersökningar och beteendeundersökningar med mera.

Förutom rena enkätundersökningar samlar Göteborgs Stad även in befolkningsdata som baseras på besöksstatistik, trafikrörelser (fordon, gångtrafikanter), nyttjandegrad av olika servicetjänster (telefoni, digitala tjänster) med mera. Statistik som också är relevant ur samma aspekt som enkätdata.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser ett behov av att kort förtydliga innebörden av enkätdata och öppna data, för att visa hur förvaltningen har tolkat motionen och på vilket sätt detta leder fram till förvaltningens bedömning.

Definitionen av data och enkätdata

Data är information eller fakta som är samlad, organiserad och representerad i en strukturerad form som kan bearbetas, analyseras och användas för olika ändamål. Data kan vara i olika format som till exempel text, siffror, ljud eller bilder. Det kan vara både kvantitativt, som numeriska värden, och kvalitativt, som beskrivande information.

Data som samlas in via enkäter är oftast attityddata, även känt som åsiktsdata eller opinionsdata. Den refererar till data som samlas in för att mäta och analysera människors attityder, åsikter och preferenser kring olika ämnen, produkter, tjänster eller händelser.

Attityddata kan samlas in på olika sätt, exempelvis genom enkäter, frågeformulär, fokusgrupper, sociala medier, digitala plattformar och andra informationskällor. Vanligtvis involverar det att människor uttrycker sina åsikter genom att svara på frågor eller delta i diskussioner.

Vid analys av attityddata är det viktigt att beakta olika faktorer, till exempel urvalsmetoder, representativitet, svarsbias och tolkning av resultaten. Det finns olika statistiska metoder och verktyg som kan användas för att bearbeta och analysera attityddata och dra tillförlitliga slutsatser baserade på den insamlade informationen.

Integritet och datasäkerhet

Enkätdata kan innehålla persondata i olika former som namn, telefonnummer, adress eller mejladress. Det kan också vara relaterat till kundnummer, skolklass eller brukarid. Enkätdata som används för statistisk analys bör vara avidentifierad, det vill säga att det inte finns möjlighet att identifiera en respondent (den som svarat på en enkät) utifrån datamängden som analyseras. Denna aspekt är viktig att beakta vid publicering av enkätdata som öppen data.

Det är särskilt viktigt att ha processer på plats för att minimera riskerna för att känsliga bakgrundsdata följer med vid publicering. I de större befolkningsundersökningarna som görs, är dataleveranserna oftast anonymiserade som standard. I undersökningar där datainsamlingen sker av på verksamheterna själva är det extra viktigt med processer och riktlinjer.

Öppna data och hur Göteborgs Stad arbetar med det idag

Öppna data refererar till data som är tillgänglig för allmänheten och som kan användas, återanvändas och distribueras av vem som helst utan restriktioner eller hinder.

Göteborgs Stad har aktivt arbetat med öppna data och har implementerat flera initiativ för att främja tillgången till och användningen av öppna data. Göteborgs Stad har etablerat datastandarder och riktlinjer för att säkerställa att data som publiceras på goteborg.se är strukturerad, lättillgänglig och användbar. Detta bidrar till att öka kvaliteten och tillförlitligheten på datan. Göteborgs Stad samarbetar med olika organisationer och aktörer inom öppna data-ekosystemet. Göteborgs Stad har en dataportal, "Göteborgs Stads öppna data". Där tillhandahålls en mängd olika dataset som är tillgängliga för allmänheten, exempelvis data från Göteborgsförslaget, befolkningssammansättning, leverantörsfakturer och luftkvalitet. Sedan årsskiftet gäller Göteborgs Stads nya styrmodell för digitala tjänster, där förvaltningen för demokrati och medborgarservice är en av tre tjänsteleverantörer och där öppna data är en av de bastjänster som erbjuds.

Data från Göteborgs befolkningsundersökningar finns idag som öppna data publicerade i Kolada, som är en öppen databas för kommuner och regioner, på Statistikmyndigheten SCB:s hemsida, på Socialstyrelsens hemsida och på Göteborgsregionens webbplats. Dock är den data som publiceras där ofta bearbetade nyckeltal eller sammanställda data per enhet (skola, särskilt boende för äldre eller stadsområde).

För att statistiska analyser ska kunna göras i den form som motionären beskriver krävs rådata, det vill säga obearbetade data på respondentnivå, det vill säga att data för varje respondent ligger obearbetad. Rådata finns idag inte publicerat på ovanstående webbplatser och inte heller som öppna data i Göteborgs öppna dataportal på goteborg.se.

Idag ansvarar varje nämnd eller styrelse för sina datamängder i den mån som data levereras. I de flesta undersökningar som upphandlas beställer Göteborgs Stad inte rådata, utan endast rapporter som publiceras antingen inom de egna verksamheterna alternativt på en samlingssida för enkäter i Göteborgs stad (enkater.goteborg.se). Detta innebär dels att Den kändedomen om vilka undersökningar som görs är låg inom Göteborgs Stad, dels att statistiska analyser inte kan genomföras.

Att rådata inte alltid beställs kan vara ett tecken på att analyskompetensen i Göteborgs Stad är varierande. Det finns spetskompetens inom stadsledningskontorets statistikgrupp samt hos nyckelpersoner inom de olika förvaltningarna och bolagen, men för de allra flesta är avancerad statistisk kompetens ovanlig.

Förvaltningens bedömning om föreslagen utredning

I Göteborgs Stads policy för Digitalisering och IT står det att "Göteborgs Stad producerar och tillgängliggör information i form av öppna data som är tillgänglig, främjar innovation och samhällsnytta".

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice ser att det ur ett serviceperspektiv är relevant med en utredning om hur enkätdata ska kunna göras tillgänglig för Göteborgs Stad, för forskare och för allmänheten.

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice ser gärna att en utredning även inkluderar befolkningsdata som samlas in via observationer eller via sensorer som exempelvis besöksstatistik, rörelsemönster och nyttjandegrad. Anledningen till detta är att data av den här typen blir mer och mer förekommande i ett alltmer digitaliserat samhälle och kommer gradvis att ersätta vissa enkäter. Den här typen av data är dessutom data som är baserad på faktiska data och inte på attityddata.

Vidare är det viktigt att utredningen även beaktar integritets- och informationssäkerhet vid publicering och analys av enkätdata.

Idag finns det ingen gemensam lagringsplats eller publicering för enkätdata då det är varje nämnd eller styrelse som äger och kontrollerar sin data. Ibland ägs datamängderna tillsammans med andra aktörer eller enskilt av en extern aktör. Det finns heller inte gemensamma processer riktlinjer för hur befolkningsdata samlas in, exempelvis gemensam standard för bakgrundsparametrar som ålder, kön, bostadsområde eller inkomst. Parametrar som, om de vore standardiserade, skulle underlätta vid gemensam analys.

Ur detta perspektiv är en gemensam process för datastruktur och för publicering samt gemensam lagringsplats en nödvändighet för att kunna nyttja datamängderna mer effektivt. Det skulle även öka kännedomen inom Göteborgs Stad om vilka undersökningar som görs, samt möjliggöra fler och bättre stadenövergripande analyser. Det skulle ge bättre beslutsunderlag och samtidigt kunna vara mer kostnadseffektivt.

Förvaltningen ser att publicering av enkätdata skulle vara ett bra sätt att finna mönster och kopplingar mellan verksamheter för att skapa bättre underlag för beslut och idéer för utveckling och innovation. Förvaltningen ställer sig positiv till en utredning som belyser möjligheter, risker och förutsättningar för detta.

Förvaltningen föreslår därför att nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker motionen.

Eva Englund

Niclas Bengtsson

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Utveckling och analys

Yrkande
2023-08-23

(V,S,Mp)

Yrkande angående Svar på remiss om motion om att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten

Förslag till beslut

i Nämnden för demokrati och medborgarservice

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker motionen från Rasmus Ragnarsson (SD), om att en utredning ska initieras för att utreda möjligen att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande för kännedom till kommunstyrelsen.

Yrkandet

Förvaltningens bedömning innehåller många tankvärda punkter i det fall kommunfullmäktige avser bifalla motionen som vi tycker behöver finnas med i vidare behandling, varför vi föreslår att den skickas med trots att vi yrkar på avstyrkande.

Att utreda huruvida enkätdata, med de tillägg och begränsningar som nämns i underlaget, är i sig inte en dålig idé. Vi ser dock inte att det behöver vara ett ärende för fullmäktige då vi ser att det ryms inom reglementet för Göteborgs stads nämnd för demokrati och medborgarservice andra kapitlet tredje paragrafens första stycke. "Nämnden ansvarar för att stödja nämnder och styrelser att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med andra aktörer." Utifrån den analysen ser vi att det är rimligt att ärendet provas som nämndinitiativ innan det går till fullmäktige.

§ 399 SBF-2023-01008

Svar på remiss - motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig

Beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Stadsbyggnadsnämnden tar inte ställning till förslaget, utan anser att motionen med denna redogörelse är besvarad.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontoret som yttrande över motionen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Skäl till beslut

Nämnden beslutar i enlighet med de skäl som anges i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2023-06-30, med bilaga.

Yrkanden

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till att tillstyrka motionen.

Johannes Hulter (S) yrkar bifall till tjänsteutlåtandet.

Beslutsgång

Ordförande föreslår att nämnden ska besluta att bifalla tjänsteutlåtandet och avslå yrkande från Jörgen Fogelklou (SD) och finner att nämnden beslutar i enlighet med ordförandens förslag.

Reservationer

Jörgen Fogelklou (SD) reserverar sig mot beslutet i förmån för eget yrkande.

Justering

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-06-30

SBN 2023-08-22

Diarienummer SBF-2023-01008

Handläggare

Karin Birath

Telefon: 031-3681550

E-post: karin.birath@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på remiss - motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Stadsbyggnadsnämnden tar inte ställning till förslaget, utan anser att motionen med denna redogörelse är besvarad.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontorets som yttrande över motionen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Rasmus Ragnarsson (SD) har som förslag till beslut i kommunfullmäktige anfört att kommunstyrelsen eller annan berörd nämnd ska få i uppdrag att utreda möjligheten att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten. Ärendet har därefter översänds för yttrande till Nämnden för demokrati och medborgarservice, Stadsbyggnadsnämnden och Nämnden för Intraservice.

Stadsbyggnadsförvaltningen (förvaltningen) arbetar utifrån lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data (2022:818) samt kommunfullmäktige beslut om policy för digitalisering och IT i Göteborgs Stad från den 10 september 2020. Förvaltningens grundinställning är att tillhandahålla data på korrekt nivå utifrån syfte och ändamål i förfrågan samt härvid tillhandahålla ett sammanhang för att den ska bli förståeligt. Vid strukturerat tillgängliggörande av data via en öppen portal krävs en struktur för en kvalitetsdeklaration.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att tillgängliggöra information främjar innovation och samhällsnytta, vilket inverkar positivt på ekonomin. Däremot är det svårt att avgöra om de resurser som krävs för att tillgängliggöra enkätdata genom t.ex. en öppen portal överväger nyttan med en sådan struktur.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilaga

1. Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har fått i uppdrag att yttra sig över förslag att utreda möjligheten att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.

Svar på remissen önskas senast den 5 september 2023.

Beskrivning av ärendet

Rasmus Ragnarsson (SD) har i sin motion anført bland annat följande. Varje år genomför Göteborgs Stad mängder med befolkningsundersökningar. Resultaten i dessa undersökningar ligger ofta till grund för politiska beslut eller blir en siffra som förvaltningen återrapporterar i en av sina uppföljnings- eller årsrapporter. Den enkätdata som samlas in skulle däremot kunna användas till så mycket mer. Inom forsknings- och universitetsvärlden har man förstått hur mycket data som går till spillo och har utvecklat en infrastruktur för att lättare kunna dela med sig av den data som man lägger stora (skatte)pengar på att samla in. Rimligtvis borde staden kunna bygga upp en liknande infrastruktur som den som Svensk Nationell Datatjänst (SND) tillhandahåller för att göra enkätdata mer tillgänglig för andra kreativa själar. Alternativt borde staden undersöka om befintliga forskningsinfrastrukturer som SND skulle vilja ta emot och tillgängliggöra data som staden samlat in.

Rasmus Ragnarsson (SD) har som förslag till beslut i kommunfullmäktige angett följande. Kommunstyrelsen eller annan berörd nämnd får i uppdrag att utreda möjligheten att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.

Motionen har sänts på remiss till bland annat stadsbyggnadsnämnden för yttrande.

Förvaltningen svarar på remissen utifrån sitt perspektiv.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Europaparlamentet och rådet antog den 20 juni 2019 direktiv (EU) 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, det så kallade öppna data-direktivet. Lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, den så kallade öppna datalagen, trädde i kraft den 1 augusti 2022. Alla myndigheter omfattas av lagen, alltså även kommunala. Syftet med öppna datalagen är att främja den offentliga sektorns tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data, under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet. Med data avses information i digitalt format oberoende av medium.

Kommunfullmäktige fattade beslut om policy för digitalisering och IT i Göteborgs Stad den 10 september 2020. Policyn gäller för alla nämnder och bolagsstyrelser.

Bland annat är det beslutat att Göteborgs Stad ska:

- Producera och tillgängliggöra information i form av öppna data som är tillgänglig, främjar innovation och samhällsnytta
- Redan från det att data skapas ha en beredskap för hantering, bevarande, säkerställande och tillgängliggörande av data
- Uppfylla tillämpliga krav gällande informationssäkerhet och det ska finnas ett tydligt ägarskap till stadens data.

Stadsbyggnadsnämnden, genom sin förvaltning, samlar in/ansvarar för information som kan främja innovation och samhällsnytta – bland annat enkätdata. Tillgängliggörandet sker främst i form av sammanställningar som sprids intern och externt. Externt läggs rapporter ut på exempelvis goteborg.se och utpekade kontaktpersoner hanterar på förfrågningar enligt nedan. Normalt sett tillhandahåller förvaltningen inte råmaterialet till en bred publik. Även om det är teoretiskt och praktiskt möjligt så är det i vissa fall behäftat med svårigheter att tolka. All data behöver ett sammanhang för att bli förståeligt. Ju rårare data desto mindre av det sammanhanget finns, och då behöver förvaltningen tillhandahålla det i samband med utlämnande av data (t.ex. att det är små antal observationer, att externa faktorer kan ha påverkat utfall eller metodbyten). Grundinställningen är emellertid att tillhandahålla data på korrekt nivå utifrån syfte och ändamål i förfrågan. Utlämnande av exempelvis enkätdata sker på förfrågan till t.ex. forskning. Givetvis i förhållande till krav på informationssäkerhet, skydd av personuppgifter och eventuell sekretess.

Förvaltningen har ingen struktur kring tillgängliggörandet av data som är överordnande, t.ex. en öppen portal där all data/resultat/rapporter/analyser per automatik ska samlas. För tillhandahålla data på ett mer strukturerat sätt, t.ex. genom en öppen portal som den SND tillhandahåller, krävs dessutom en struktur för en kvalitetsdeklaration – likt exempelvis hur Statistikmyndigheten jobbar med offentlig statistik.

Stadsbyggnadsnämnden inte tar ställning till förslaget, utan anser att motionen med denna redogörelse är besvarad.

Henrik Kant

Tomas Carlsson

Stadsbyggnadsdirektör

Avdelningschef Utveckling och styrning

Remissvar - Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgängliga

§ 148, 0252/23

Beslut

I nämnden för Intraservice föreslå kommunfullmäktige besluta:

1. Nämnden för Intraservice tar ej ställning till motionen.

Bilagor

Tjänsteutlåtande 2023-08-09

Redogörelse för hur Intraservice arbetar med öppna data, Tjänsteutlåtande, 2021-12-07.

Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig, 2023-04-03.

Powerpoint- Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig, 2023-08-09.

Yrkande

Bertil Lidfeldt (S) yrkar, med instämmande från Christin Lindström (MP), Anna Stenberg (V), Signe Borch (V) och Margareta Åvall (S), att Intraservice inte tar ställning till motionen.

Pedram Shirin Bolaghi (SD) yrkar, med instämmande från Henrik Sjöstrand (M), Tomas Karlsson (M) och Magnus Emilsson (D), bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på Bertil Lidfeldts (S) med fleras ändringsyrkande och finner att nämnden för Intraservice beslutar i enlighet med Bertil Lidfeldts yrkande.

Votering

Votering begärs och verkställs. Ja-röst är en röst för Bertil Lidfeldts (S) yrkande och Nej-röst för förvaltnings förslag.

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Bertil Lidfeldt (S)	X		
Henrik Sjöstrand (M)		X	
Signe Borch (V)	X		
Magnus Emilsson (D)		X	

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Margareta Åvall (S)	X		
Christin Lindström (MP)	X		
Tomas Karlsson (M)		X	
Pedram Shirin Bolaghi (SD)		X	
Anna Stenberg (V)	X		

Voteringen har utfallit med 5 Ja-röster och 4 Nej-röster, och därmed beslutar nämnden för Intraservice i enlighet med Bertil Lidfeldts (S) yrkande.

Protokollsanteckning

Bertil Lidfeldts (S), med instämmande från Christin Lindström (MP), Anna Stenberg (V), Signe Borch (V) och Margareta Åvall (S), önskar att till protokollet anteckna:

Intraservice och Demokrati och medborgarservice samarbetar kring frågan om öppen data. Demokrati och medborgarservice är ansvarig för öppen data och den digitala plattformen. Det är därför denna nämnd som tillsammans med kommunledningen kan bedöma nyttan av tjänsten ställt i förhållande till lämpligheten och tillgängliga resurser. Intraservice uppdrag handlar om att efter beställning tillhandahålla tekniska resurser för genomförande av uppdraget.

Kent Wetterskog (L) ber att till protokollet få antecknat att han hade röstat nej om han hade tjänstgjort.

Jäv

Andreas Fock (KD) anmäler jäv och därmed träder Tomas Karlsson (M) in som ersättare.

Skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2023-09-01

Vid protokollet

Sekreterare

Angela Moussallem

Ordförande

Bertil Lidfeldt (S)

Justerande

Henrik Sjöstrand (M)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-09

Diarienummer 0252/23

Handläggare

Kristina Zanhar

Telefon: 031-367 83 05

E-post: kristina.zanhar@intraservice.goteborg.se

Remissvar - Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgängliga

Förslag till beslut

I nämnden för Intraservice föreslå kommunfullmäktige besluta:

1. Att tillstyrka en utredning om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgängliga.

Sammanfattning

Nämnden för Intraservice har fått möjlighet att lämna ett remissyttrande till stadsledningskontoret kring motion från Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgängliga.

Möjligheten att kunna dela enkätdata från befolkningsundersökningar anses vara positivt. Det möjliggör samarbete och kunskapsdelning mellan Göteborgs Stad och akademien. Det möjliggör ökad transparens och underlättar användningen och utnyttjandet av enkätdata som kan gynna Göteborg stad. Det kan främja samarbete och strukturerad delning av kunskap. Att göra den framställda datan tillgänglig öppnar upp nya möjligheter och skapar ökad innovation och nytta samt kan ge en ökad insikt om invånarnas behov, preferenser och attityder.

Att dela enkätdata från befolkningsundersökningar passar väl in på Göteborgs Stads övergripande mål om öppen data. Inom Göteborgs Stad pågår flera initiativ som syftar till att främja öppen data och underlätta dess tillgänglighet. Ansvar för Göteborgs Stads öppna data ligger hos Demokrati och Medborgarservice.

Intraservice stödjer innovation med öppna data genom pågående projekt, genom stöd i upphandling av nya system, genom samverkan i Göteborgs Stad och genom seminarium och utbildningar. Intraservice erbjuder också en tjänst gällande IT-stödet InSurvey, som är ett avancerat webbverktyg som kan användas till befolkningsenkäter. För de flesta undersökningar är dock verktyget "Forms" som ingår i Office 365 på webben tillräckligt. Intraservice har även ansvaret för tjänsten Office 365.

För att effektivt bedöma hur enkätdata från befolkningsundersökningar kan bli mer tillgängliga och anpassa insatserna efter Göteborg Stads behov är en utredning nödvändig. Denna utredning bör omfatta flera aspekter, såsom undersöka behovet av

tillgängliggörande av enkätdata, säkerställande av tillgång till rådata från befolkningsundersökningar, val av infrastruktur för tillgängliggörande och arkivering, samt möjliga samarbeten med exempelvis Svensk Nationell Datatjänst (SND). Utredningen bör även behandla standardisering, strukturering och skydd av personuppgifter. Frågor kring datadelning och graden av tillgänglighet bör också undersökas.

Intraservice anser att utredningen också bör titta på hur arbetet kan samordnas med pågående projekt samt att det är viktigt att fortsätta samordning inom områden som IT-struktur, informationshantering och domänuppdelning för att stödja och främja arbetet med öppen data.

En eventuell utredning skulle ta fram ett konceptuellt lösningsförslag som tydligt beskriver finansiering och ansvarsfördelning. Intraservice anser att frågan bör samordnas av stadsledningskontoret eftersom Demokrati och Medborgarservice är ansvariga för öppen data och den digitala demokratiplattformen och Intraservice kan komma att bidra med en del av infrastrukturen för att möjliggöra genomförandet av förslaget.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det är svårt att bedöma den totala ekonomiska konsekvensen för Göteborgs Stad och för Intraservice gällande att göra enkätdata från befolkningsundersökningar tillgängliga. Kostnader som uppkommer för att tillhandahålla öppen data är inte heller för närvarande möjliga att beräkna. Den samlade bedömningen är att nyttoeffekten av öppen data är en intäkt till verksamheter inom Göteborgs Stad då strategi och beslut baserar sig på empiriskt korrekta data. Vidare kan en nyttoeffekt uppstå för forskning och innovation, vilket kan bidra till medborgarna i form av ökad hållbarhet, öppenhet, livskvalité (till exempel välfärd) samt skapar förutsättningar för företag att utveckla tjänster och produkter.

Om en utredning tillstryks bör ett konceptuellt lösningsförslag ges. Detta för att kunna utreda hur en eventuell lösningen ska finansieras och var kostanden ska förläggas.

Bedömning ur ekologisk dimension

Enkätdata från befolkningsundersökningar kan göras tillgängliga genom öppen/tillgänglig data. Om datan skulle vara tillgänglig kan forskare, organisationer och företag stödja staden i att uppfylla till exempel generationsmål; bidra till bättre miljö och kunna vara del i att utvärdera de åtgärder som görs och vilken inverkan de har lokalt, nationellt och internationellt. Digitalisering och öppen data är en förutsättning för att hela samhället ska kunna bidra till att nå förslagen och målen i *“Miljö- och klimatprogram för Göteborgs Stad 2021–2030”*.

Bedömning ur social dimension

Möjligheten att kunna dela enkätdata från befolkningsundersökningar för att gynna forskning anses vara positivt. Det möjliggör samarbete och kunskapsdelning mellan Göteborgs Stad och akademien. Det möjliggör ökad transparens och underlättar

användningen och utnyttjandet av enkätdata som kan gynna Göteborg stad och samhället som helhet. I Göteborgs Stads policy för digitalisering och IT framgår det att Göteborgs Stads nämnder och styrelser ska sträva efter att samarbeta med relevanta aktörer i syfte att skapa synergieffekter med tydliga samhälls- eller verksamhetsnyttor för boende, besökare och näringsliv, vilket detta skulle kunna göra.

Samverkan

Samverkan har skett med förvaltningssamverkansgruppen 2023-08-24.

Bilagor

Redogörelse för hur Intraservice arbetar med öppna data, Tjänsteutlåtande, 2021-12-07.

Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig, 2023-04-03.

Powerpoint- Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata mer tillgänglig, 2023-08-09.

Ärendet

Rasmus Ragnarsson (SD) har lämnat en motion till kommunfullmäktige om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgängliga.

Intraservice ska avge remissyttrande på motionen.

Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 5 september 2023.

Beskrivning av ärendet

Rasmus Ragnarsson (SD) har lämnat en motion till kommunfullmäktige om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgängliga. Befolkningsundersökningar görs genom bland annat igenom enkäter, medborgardialoger, intervjuer och fokusgrupper för att få insikt om invånarnas behov, preferenser och attityder.

Enkätdata från befolkningsundersökningar kan göras tillgängliga genom öppen och tillgänglig data. Öppen data är data som är tillgängliggjord i öppna format och fria att använda för valfria syften. Detta avser data som kan tillgängliggöras så öppet som möjligt. Det vill säga data som ej innehåller personuppgifter, sekretessbelagd information, upphovsrättsskyddat material eller skyddas av speciallagstiftning.

Tillgänglig data är data som behöver skyddas. Om data innehåller information som är känslig ur rättsliga eller etiska perspektiv, krävs det att tillgången till dessa data begränsas. Detta inkluderar både direkt identifierbar information om individer och indirekta uppgifter, samt data som har blivit pseudonymiserade för att skydda integriteten. Data kan också innehålla andra typer av information som omfattas av sekretess eller andra begränsningar, som till exempel material som skyddas av upphovsrätt.

För att få tillgång till data med begränsad åtkomst måste en ansökan skickas in. Ansökan bör inkludera ändamål och en beskrivning av projektet där datan ska användas, tillsammans med kontaktinformation för den som ansöker om tillgång. Sedan görs en bedömning om datamaterialet kan lämnas ut eller inte, till exempel genom en sekretessprövning.

År 2022 infördes lagen (2022:818) om tillgängliggörande av data från den offentliga sektorn i Sverige, i enlighet med EU:s Öppna data-direktiv (EU) 2019/1024. Lagen främjar tillgången till offentlig data genom att göra den öppen och tillgänglig för allmänheten. Samtidigt betonas vikten av att skydda informationssäkerhet, personuppgifter och nationell säkerhet. Genom lagen främjas öppenhet och möjligheten att återanvända offentlig data för att främja innovation och samhällsnytta.

Det pågår därför en betydande insats för att göra data tillgänglig både i Göteborgs stad och bland statliga myndigheter och andra aktörer. Göteborgs Stads plan för digitalisering 2023- 2026 finns övergripande mål: *Göteborgs Stads digitaliseringsarbete ska bidra till att boende, besökare, näringsliv samt medarbetare får en ökad kvalitativ och likvärdig digital service som upplevs värdeskapande. Genom att balansera innovation och effektivitet skapas förutsättningar för en ändamålsenlig digitalisering som värnar demokratin och ökar delaktigheten hos de vi är till för. Med öppna och tillgängliga data ska arbetet med digitalisering bidra till en effektiv användning av stadens resurser och ge förutsättningar för en innovativ och hållbar stad.*

Redan år 2016 antog kommunstyrelsen en handlingsplan för 2017 som behandlade fortsatt digitalisering, och identifierade fyra viktiga områden för det framtida arbetet, varav öppen data var ett område. Göteborgs Stads data har en stor potential, och varje organisation inom Göteborgs Stad ansvarar för sin egen information.

Göteborgs Stads öppen data finns tillgänglig på goteborg.se och nämnden för Demokrati och Medborgarservice är leverantör av bastjänsten öppen data inom Göteborg Stad.

Nämnden för Demokrati och Medborgarservice arbetar också med införande av digital demokratiplattform under år 2023. En del av befolkningsenkäterna sker via medborgardialoger. Nämnden för Demokrati och Medborgarservice arbetar för att tillhandahålla en ändamålsenlig digital plattform för olika processer för medborgarinflytande. Det ska finnas en gemensam plattform och som respektive förvaltning eller bolag kan använda för sitt arbete. Plattformen ska vara byggd med öppen källkod. Plattformen ska kunna ge stöd åt olika processer som till exempel medborgar- och boendebudget, medborgardialoger och medborgarpaneler.

Göteborg stad tillhandahåller också information via statistikdatabasen och statistik genom tex. trafik och resandeutveckling.

Nämnden för Intraservice har tidigare fått en redogörelse hur Intraservice arbetar med öppen data. Den 25 maj 2021 beslutade nämnden, via yrkande från V och MP, att utreda förutsättningarna för hur Intraservice kan främja intern och extern innovation med utgångspunkt i stadens offentliga information samt öppna upp offentlig information och göra det enkelt för externa och interna konsumenter att ta del av och återanvända information i nya lösningar.

I ett tjänsteutlåtande den 7 december 2021 redogjorde förvaltningen hur Intraservice arbetar med öppen data. I tjänsteutlåtandet var förvaltningens bedömning var att det pågår flera initiativ kring öppen data samt att göra den tillgänglig, till exempel CIP ((Critical Infrastructure Protection), via API:er i verksamhetssystem och via samverkan på EU-nivå. Det finns en stor vilja i Göteborgs Stad att samarbeta kring öppen data men det finns också en osäkerhet i flera frågor. Förvaltningen bedömde att samordningen i staden måste öka inom områden som IT-arkitektur, informationsförvaltning och domänindelning. För att lyckas med detta var förvaltningens bedömning att Intraservice behöver stärka förmågan inom dessa områden genom investeringar i ny kompetens och utökade resurser.

Eftersom det finns flera initiativ som syftar till att öka stadens förmåga att hantera data i Göteborgs Stads plan för digitalisering så bedömde förvaltningen att möjligheten till innovation på öppen data kommer att öka både för interna och externa aktörer.

Befolkningsundersökningar som öppen data

Befolkningsundersökningar som öppen data är tillgängligt på olika plattformar och en av dessa är Sveriges dataportal som drivs av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) i samarbete med statliga myndigheter, kommuner, regioner och andra offentliga och privata aktörer. Denna portal fungerar som en centraliserad plats där användare kan söka

efter och ladda ner öppna data inom olika kategorier och ämnesområden. Här finns tillgång till diverse data som statistik, geografisk information, ekonomiska data, miljödata och demografiska data. På Sveriges dataportal finns metadata om datamängder, vilket är en sammanfattning av vad datamängderna innehåller och vilken typ av information de representerar. Det innebär att användarna kan söka efter och hitta specifika datamängder och sedan hämta själva datan från andra källor eller plattformar. Genom att ha en gemensam specifikation för metadata kan datamängderna beskrivas på ett enhetligt sätt, vilket underlättar jämförelser. Detta gör det möjligt att visa relevant och aktuell data och information för användarna av dataportalen. Sveriges dataportal synkroniseras med den europeiska dataportalen och datamängden blir då sökbar och tillgänglig för alla i hela Europa och därmed ökar chanserna att data används.

Göteborgs Stad publicerar sin öppna data på Sveriges dataportal. Detta innebär att användare har möjlighet att hitta och ta del av öppen data från Göteborgs Stad genom portalen, vilket ger en enhetlig och lättillgänglig plats för att utforska och använda stadens öppna data tillsammans med andra datakällor från hela landet.

Västra Götaland är en del av initiativet för att främja öppen data i Sverige. Detta drivs framåt av den nationella dataverkstaden, som strävar efter att etablera liknande strukturer för öppen data på nationell nivå och där Göteborg Stad ingår. Genom samarbetet med betydande aktörer som DIGG, SKR, Inera, Tillväxtverket, Internetstiftelsen och RISE kan Västra Götalandsregionen dra nytta av deras expertis och resurser för att främja öppen data och dess positiva effekter. En viktig plattform för att tillgängliggöra och publicera kommunal och regional data i regionen är dataportalen Väst.

Statistiska centralbyrån (SCB) erbjuder användbara verktyg och öppen data på sin webbplats för att jämföra olika kommuner i Sverige baserat på statistiska variabler. Genom SCB:s öppna data kan användare utforska och analysera data inom områden som befolkning, utbildning, arbetsmarknad och ekonomi för att jämföra kommuner. Verktygen inkluderar API för Statistikdatabasen, branschnyckeltal, geodata och Myndighetsregistret. Genom att använda SCB:s öppna data kan användare skapa egna jämförelser och få en djupare förståelse för faktorer som påverkar kommunernas utveckling och demografiska struktur.

För att underlätta uppföljning och analys av olika verksamheter i kommuner och regioner finns databasen Kolada, som är en öppen databas innehållande över 6 000 nyckeltal. Många av de enkäter som genomförs av Göteborgs Stad omfattas av denna databas. Kolada samlar även in statistik från SCB, Öppna jämförelser, Skolinspektionen och kommunens kvalitet i korthet (KKiK). Genom Kolada kan man publicera öppna data inom områden som befolkning, ekonomi, hälso- och sjukvård, individ- och familjeomsorg, infrastruktur, kultur och fritid samt barn och utbildning. Dessa datamängder är inte bara enkla att publicera, utan de är även mycket användbara eftersom de täcker hela landet och är jämförbara. Den öppna datan är i strukturerad tabellform vilket är en vanlig metod för att organisera och presentera rådata. Det innebär att, när det gäller denna typ av öppen data, kan det vara svårt att använda den för statistiska jämförelser eftersom datan kan inte användas för att utföra analyser eller jämförelser på individnivå eller på en specifik grupp av respondenter. Det kan vara begränsat till att ge

en övergripande bild eller en allmän förståelse av datamängden som helhet, snarare än att kunna göra detaljerade jämförelser på individuell nivå. Det kan vara en utmaning för användare som behöver specifika uppgifter för sina statistiska analyser.

Forskningsdata som öppen/tillgänglig data

Motionären skriver i motionen att initiativ av detta slag inte är nya. Inom forsknings- och universitetsvärlden har man förstått hur mycket data som går till spillo och har utvecklat en infrastruktur för att lättare kunna dela med sig av den data som man lägger stora (skatte)pengar på att samla in. En av de organisationer som jobbar med att tillgängliggöra data är Svensk Nationell Datatjänst (SND).

Forskningsdata är all data som ligger till grund för de resultat och slutsatser som forskningen genererar. Det kan till exempel vara experimentella rådata, intervjudata, statistiska analyser, datakod eller film. Processen att hantera forskningsdata pågår under hela livscykeln av ett forskningsprojekt. Den omfattar insamling, dokumentation, bearbetning, lagring, delning och arkivering. Genom att arbeta strukturerat och tillgängliggöra data säkerställs en framtida återanvändning av material.

Vetenskapsrådet har fått i uppdrag av regeringen att samordna införandet av öppen tillgång till forskningsdata i Sverige. En viktig del av detta arbete har varit att ta fram kriterier för att bedöma i vilken utsträckning forskningsdata, som finansierats med offentliga medel, uppfyller FAIR-principerna (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable). Vetenskapsrådet har utarbetat kriterier för att bedöma efterlevnad av FAIR principerna samt vägledning för implementering av dessa.

Forskare uppmanas alltmer att göra sina forskningsdata FAIR, vilket innebär att hantera data på ett sätt som gör dem enkla att hitta, få tillgång till, koppla samman med andra datamängder och återanvända.

För att underlätta tillgängliggörandet och arkiveringen av forskningsdata kan SND användas. SND är en nationell infrastruktur som samlar in, arkiverar och tillgängliggör forskningsdata nationellt och internationellt. SND är en av flera forskningsinfrastrukturer. Finns andra forskningsinfrastrukturer som framförallt som samlar in information om ämnesspecifika från olika organisationer, samt ser till att organisationernas metadata överförs och synliggörs i en nationell domänspecifik portal och/eller i andra internationella portaler.

SND är ett konsortium bestående av nio universitet, ett nätverk av ytterligare 24 lärosäten samt fyra forskningsmyndigheter/organisationer. SND tillhandahåller verktyget DORIS. Forskare kan använda DORIS för att publicera och göra sina forskningsdata tillgänglig. Systemet stöder hela processen från beskrivning och publicering av forskningsdata till hantering av dataförfrågningar. Vid beskrivningen av forskningsdata använder man internationella standarder för metadata, vilket gör att informationen struktureras och blir sökbar. Det är fördelaktigt att använda etablerade metadatastandarder för att beskriva forskningsdata. När forskare registrerar metadata hos SND används fördefinierade fält baserade på metadatastandarden Data documentation initiative (DDI).

I SND:s forskningsdatakatalog ska forskningsdatakatalogen utvecklas så att den så småningom omfattar alla typer av forskningsdata.

Genom att använda internationella standarder för metadata kan man skapa enhetliga beskrivningar av datamängder, inklusive befolkningsundersökningar. Det möjliggör att flera dataset kan laddas ner och jämföras med varandra, inte bara inom en specifik studie eller forskning, utan även med andra undersökningar och forskningsprojekt som använder samma standarder. Genom att ha enhetliga metadata kan man lättare identifiera och jämföra liknande variabler, kategorier och parametrar mellan olika datamängder och därigenom öka möjligheterna till jämförande och integrerad analys av olika dataset. Detta kan underlätta kunskapsutbyte och ge en bredare perspektiv på forskningsresultat.

DIGG arbetar med att integrera SND och Sveriges dataportal. Detta innebär att all forskningsdata som finns i SND:s datakatalog kommer att synas och vara tillgänglig på Sveriges dataportal. Genom denna integration blir det möjligt att samla och presentera forskningsdata från SND på en central plats, vilket underlättar för användare att hitta och utforska forskningsrelaterad information. Genom att integrera SND och Sveriges dataportal kan man skapa en mer sammanhängande och enkel plattform för att hitta och använda forskningsdata.

Förvaltningens bedömning

Det anses vara positivt att kunna tillgängliggöra data för allmänheten, forskare, organisationer och företag, vilket återspeglas i stadens övergripande mål. Det pågår flera initiativ inom Göteborgs Stad som ska möjliggöra öppen data och göra den tillgänglig.

Det är viktigt att undersöka behovet av att tillgängliggöra enkätdata samt att kartlägga antalet befolkningsundersökningar som genomförs av förvaltningar och bolag i Göteborgs Stad. Efter att ha kontaktat Grundskoleförvaltningen och Äldre samt vård och omsorgsförvaltningen framgår det att majoriteten av deras enkäter är nationella enkäter som rapporteras in i Kolada. Det är därför också viktigt att undersöka vilka befolkningsundersökningar som kvarstår som inte delas via till exempel öppen data i Göteborgs Stad, Kolada eller SCB.

Öppen data inom Göteborgs Stad och Intraservice

Under flera år har Intraservice samarbetat med Demokrati och Medborgarservice kring frågan om öppen data och API:er. Kunskapen kring öppen data är stor inom Göteborgs Stad och det pågår flera initiativ som driver utvecklingen med öppen data. Intraservice ger stöd i upphandling av nya system, genom samverkan i Staden genom seminarium och utbildningar.

Att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig skulle kunna samordnas inom ramen för arbetet med öppen data.

Detta arbete skulle kunna kopplas till andra initiativ såsom livscykelhantering, tjänster för Master och Meta data samt CIP. Intraservice, som är involverad i innovation med öppna data genom pågående projekt och samverkan på EU-nivå, skulle kunna stödja och samarbeta med andra aktörer, till exempel SND kring frågan om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig. Förvaltningen anser att det fortfarande finns behov av ytterligare utredning av många av de frågeställningar som har tagits upp i redogörelsen om hur Intracservice arbetar med öppen data. Exempelvis behöver

samordningen inom Göteborgs Stad stärkas inom områden som IT-arkitektur, informationsförvaltning och domänindelning för att främja arbetet med öppen data.

Tillgång till rådata

För att Göteborgs Stad ska kunna använda enkäter som utförs av externa företag krävs tillgång till rådata. Rådata utgör de ursprungliga och opresenterade datavärdena som samlats in från enkätundersökningar. För att säkerställa att kommunen har tillgång till denna viktiga komponent för att skapa och tillhandahålla öppen data, är det nödvändigt att inkludera krav på tillgång till rådata i upphandlingar. Intraservice ansvarar för upphandlingen av system som ingår i de kommungemensamma interna tjänsterna. Det innebär att Intraservice är upphandlingsansvariga för de system som ingår i de kommungemensamma interna tjänsterna och involverar olika delar av stadens verksamheter i referens- och upphandlingsgrupper. Genom att inkludera representanter från olika verksamheter säkerställer man att deras behov tas i beaktande och att relevanta krav inkluderas i upphandlingen.

Tjänst- InSurvey och Forms

Intraservice erbjuder en tjänst gällande IT-stödet InSurvey, som är ett avancerat webbverktyg för enkäter. Syftet med denna tjänst är att erbjuda IT-stöd för de som behöver genomföra mer komplexa webbaserade enkäter. Vissa av de genomförda enkäterna publiceras sedan i pdf-format på enkat.goteborg.se. För de flesta undersökningar är dock verktyget "Forms" som ingår i Office 365 på webben tillräckligt. Intracservice har även ansvaret för tjänsten Office 365 och kan erbjuda rådgivning om användningen av verktygen InSurvey och Forms samt hur man kan extrahera rådata från enkätverktygen.

Standardisering och strukturering

För att enkätdata från befolkningsundersökningar ska kunna användas som öppen/tillgänglig data behövs standardisering, och strukturering av data görs likt det SND gör i sitt verktyg DORIS. Strukturering av data handlar om att organisera och forma data på ett sätt som underlättar lagring, hantering, analys och tolkning av informationen. Genom att strukturera och inkludera metadata i datahanteringsprocessen kan man underlätta sökning, filtrering och tolkning av data. För att förvaltningar och bolag lätt ska kunna lägga in sina befolkningsundersökningar behövs ett verktyg som är logisk, förutsägbar och intuitivt uppbyggd. Verktyget behöver också vara beskriven och förankrad på ett sådant sätt att förvaltningar och bolag har lätt att använda verktyget. Utredningen bör också lyfta hur förvaltningar och bolag ska utbildas i ett eventuellt verktyg och hur medarbetare ska lämna ut tillgänglig data. Göteborgs Stad behöver ha en dokumenterad strategisk inriktning som följs tillsammans med beslutade rutiner och riktlinjer. För att kunna publicera befolkningsundersökningar som öppna data/tillgänglig data krävs också en robust, flexibel och hållbar IT-infrastruktur.

Göteborg Stad kan också välja att ansluta sig till SND och använda deras verktyg och deras infrastruktur. Efter kontakt med SND framgår det att det generellt är kostnadsfritt

att använda SND:s tjänster, men en avgift tas ut om den totala mängden data som lagras hos SND överstiger 1 terabyte. Det finns även en kostnadsmodell för långsiktig lagring av data i SND Care, där SND tar ut en avgift baserad på lagringsvolymen.

Ett eventuellt samarbete mellan SND och Göteborgs stad kräver ytterligare utredning. SND, som är positiva till ett samarbete med Göteborgs stad, har redan inlett diskussioner med regioner angående deras anslutning till SND. För att avgöra vad som skulle vara mest effektivt och bäst passa stadens behov behövs en utredning genomföras.

Personuppgifter

Det är viktigt att notera att lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data också fastställer skyldigheter och ansvar för de myndigheter och organisationer inom den offentliga sektorn som tillhandahåller data. Det innebär att de måste säkerställa att personuppgifter skyddas enligt gällande dataskyddslagstiftning och att informationssäkerhet bevaras för att undvika obehörig åtkomst eller missbruk av data.

Öppen tillgång till forskningsdata innebär att forskningsdata publiceras fritt tillgängligt på internet. Att forskningsdata görs öppet tillgängliga handlar om att de publiceras i den utsträckning det är möjligt, utan att dessa data efterfrågas eller föregås av en begäran om utlämnande av en handling utifrån Offentlighetsprincipen. Vad som publiceras med öppen tillgång ska alltid utgå utifrån gällande lagstiftning. En del forskningsdata får inte publiceras med öppen tillgång på grund av rättsliga eller etiska aspekter. Det gäller till exempel då dessa omfattas av sekretess, innehåller personuppgifter eller upphovsrättskyddat material. Bedömningen av om data kan tillgängliggöras öppet på internet kan liknas vid begäran om utlämnande av handlingar, men hänsyn behöver tas till ytterligare faktorer, till exempel eventuella risker som kan uppstå vid publicering på internet, såsom vid insamling av data eller vid sammankoppling med andra datamängder. Personer, företag eller organisationer som önskar använda denna data måste då begära ut den, och det krävs ett lämpligt verktyg för att underlätta detta.

Om data anonymiseras så att det inte längre går att koppla informationen till enskilda personer, betraktas det inte längre som personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Det är dock viktigt att notera att GDPR ställer höga krav för att data ska anses vara tillräckligt anonymiserade, och detta påverkar möjligheterna att dela och publicera sådan data. Personuppgifter måste skyddas mot från obehörig åtkomst genom organisatoriska och tekniska åtgärder. Personuppgifter måste lagras och behandlas på ett säkert sätt enligt principerna för datasäkerhet och informationsklassificering. Göteborgs Stads riktlinje för informationssäkerhet fastställer hur stadens nämnder och styrelser ska säkerställa att personlig integritet och skydd av personuppgifter upprätthålls. Den beskriver också principerna för informationssäkerhet inom Göteborgs Stad. Varje organisation är ansvarig för sin egen information. Informationsägare har ansvar att se till att information och data hanteras och lagras på ett korrekt sätt. En förutsättning för öppen data är att verksamheten har genomfört informationsklassning och identifierat information som kan delas och spridas utan risk för att skada uppstår.

Det är därför viktigt att göra en noggrann analys av behovet av tillgängliggörande av enkätdata och att fastställa vilka åtgärder som behöver vidtas för att skydda personuppgifter. Detta inkluderar att välja lämpliga urvalsmetoder och säkerställa att enkäter kan användas som öppen data eller tillgänglig data på ett säkert sätt.

Befolkningsundersökningar kan göras via till exempel enkäter, medborgardialoger, intervjuer och fokusgrupper och en utredning bör också titta på om det är möjligt att tillgängliggöra även dessa.

En eventuell utredning skulle ta fram ett konceptuellt lösningsförslag för att bedöma kostnaden och beskriva hur förslaget kan finansieras och av vem.

Intraservice tillstyrker en utredning och anser att frågan bör samordnas av Stadsledningskontoret eftersom Demokrati och Medborgarservice är ansvariga för öppen data och den digitala demokratiplattformen och Intraservice kan komma att bidra med en del av infrastrukturen för att möjliggöra genomförandet av förslaget.

Kristina Högström

Avdelningschef

Peter Söderström

Förvaltningsdirektör